

**Zápis z osmého zasedání
Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva
konaného dne 15. listopadu 2022**

Dne 15. listopadu 2022 od 13:30 hodin se na Ministerstvu spravedlnosti („MSP“) konalo osmé zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“) jako poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

(...)

III. ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI ČESKÉ REPUBLICCE

D. H. A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICCE

Zástupkyně KVZ *K. RADOVÁ* představila aktuální vývoj ve výkonu tohoto rozsudku velkého senátu Soudu týkajícího se diskriminace romských žáků v přístupu ke vzdělání. Pozvala též účastníky k poslechu podcastu MEZI-SOUDY, který se v jedné ze svých epizod tímto případem zabýval. Dále informovala, že v červnu 2022 vláda předložila Výboru ministrů poslední zprávu o výkonu rozsudku. Romští žáci jsou bohužel nadále nadměrně vzděláváni dle vzdělávacích programů pro žáky s lehkým mentálním postižením („LMP“), což poukazuje na přetrvávající chybnou diagnostiku. Kvalifikované odhady zároveň upozorňují na nadměrné umisťování romských žáků s LMP do škol zařízených dle § 16 odst. 9 školského zákona, čímž dochází k jejich segregaci. V roce 2019 byla Česká republika Výborem ministrů vyzvána, aby identifikovala příčiny tohoto problému. Kolegium proto ustavilo Expertního fórum, jehož členy jsou zástupci státních orgánů, škol, školských poradenských zařízení i neziskových organizací, včetně zástupců romské komunity. Expertní fórum konalo šest zasedání. Jeho výstupy a doporučení, jakož i reakce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy („MŠMT“), jsou součástí poslední zprávy o výkonu rozsudku. Nyní je důležité příslušná doporučení uvádět do praxe. V září 2022 vydal Výbor ministrů zatím své poslední rozhodnutí ve věci. Vyjádřil v něm znepokojení nad přetrvávající diskriminací. Na druhou stranu však ocenil, že Česká republika příčiny identifikovala. Pozitivně též zhodnotil, že byl zaveden povinný rok předškolního vzdělávání. *K. RADOVÁ* však upozornila, že se jeví, že toto opatření stále nedopadá dostatečně na děti se sociálním znevýhodněním, včetně romských dětí. Dále je potřeba se zabývat diagnostikou LMO, neboť v praxi dochází k jeho nedostatečnému rozlišování od dopadů sociálního znevýhodnění. Dle informací MŠMT se plánuje vytvoření pracovní skupiny, která by navrhla postup, jak při diagnostice postupovat. Další pilíř výkonu rozsudku spočívá ve vypracování „Analýzy příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona a návrhu souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti“, která má zá úkol odhalit, proč jsou romští žáci nadměrně umisťováni do škol či tříd zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona. Přijetí opatření založených na výsledcích této analýzy, bude klíčové. Další zpráva bude Výboru ministrů předložena v září 2023. V ní již bude nezbytné informovat o konkrétních přijatých opatřeních. *K. RADOVÁ* na závěr poděkovala MŠMT za jejich spolupráci a aktivitu.

Zástupce MŠMT *J. MUŠUTA* úvodem zdůraznil, že je nyní stěžejní zajistit, aby děti do předškolních zařízení skutečně docházeli. Diskutuje se proto o podpoře dětí ze znevýhodněného prostředí a o úhradě nákladů. Debatuje se i o rozšíření povinného předškolního roku, jedná se však o politickou otázku. Co se týče segregace romských žáků, probíhají úvahy nad různými soft-law metodami, legislativní úprava se nyní neplánuje, neboť terén na legislativní změny nereaguje dostatečně. Ohledně diagnostiky LMP *J. MUŠUTA* uvedl, že by měly být stanoveny důsledky pro zařízení, ve kterých se ukáže pochybení. Dále uvedl, že dle Národního plánu obnovy by mělo dojít k podpoře škol tak, že 10 % prostředků bude věnováno na metodickou činnost, aby mohly být mj. připraveny diagnostické nástroje a aby byla rozpoznána příčina problému. Zejména je nutné, aby se vyloučilo, že příčina určité diagnostiky

není romský původ žáka nebo obecně sociální znevýhodnění. J. MUŠUTA dále informoval, že proběhlo jednání s Katastrálním úřadem o možnosti založení spádových obvodů, čímž by se mělo zjistit, zda jsou některé obvody podezřelé. Na základě toho by byla zpracována data a došlo by k identifikaci škol, které mají spádové obvody stanoveny podezřele. Nyní pro to žádný nástroj neexistuje.

Zástupce Ústavního soudu L. MAJERČÍK se dotázal, zda byla zvážena výměna zkušeností se zeměmi, které byly Soudem odsouzeny za obdobné porušení Úmluvy. J. MUŠUTA informoval, že MŠMT je součástí projektu, v jehož rámci probíhá výměna praktických zkušeností. Zástupce vládního zmocněnce P. KONŮPKA dodal, že z akčních plánů zemí, které byly odsouzeny, inspiraci čerpat příliš nelze. U Chorvatska se jednalo pouze o úzký aspekt, v případě Řecka Výbor ministrů uzavřel dohled nad rozsudkem předčasně, aniž by byla přijata adekvátní opatření, a Maďarsko zastávalo pozici, která existenci problému spíše popírala.

Zástupce Fóra lidských práv M. MATIAŠKO předestřel, že do Vánoc bude pravděpodobně k EVSP podána kolektivní stížnost, která se bude týkat práva na vzdělání v souvislosti se segregací romských dětí.

Zástupkyně Právnické fakulty Univerzity Karlovy A. TYMOFEYEVA se dotázala, jaký má na výkon rozsudku dopad příchod ukrajinských Romů, kteří obdrželi dočasnou ochranu. Zástupce MŠMT J. MUŠUTA uvedl, že MŠMT nemá k dispozici data o tom, v jakých školách a podle jakých programů se ukrajinští Romové vzdělávají.

Zástupce vládního zmocněnce P. KONŮPKA závěrem kvitoval, že si je MŠMT vědomo slabých míst a má jasno, jaká v této oblasti přijmout opatření, aby došlo ke zlepšení. K. RADOVÁ avizovala, že další zasedání Expertního fóra by se mělo uskutečnit v únoru 2023. Budou na něm mj. prezentovány výsledky výše zmíněné analýzy, které by měly být k dispozici do konce listopadu 2022. Členové Kolegia, kteří by o ně měli zájem, s nimi budou seznámeni.

Závěry:

Kolegium uvítalo činnost Expertního fóra a aktivní zapojení MŠMT a dalších aktérů do řešení problematiky. K naplnění rozhodnutí Výboru ministrů, včetně implementace závěrů a doporučení Expertního fóra, jakož i vytyčených cílů MŠMT obsažených ve zprávě o výkonu rozsudku z června 2022, Kolegium vyzvalo KVZ, MŠMT a další dotčené subjekty ke spolupráci. Kolegium vyzdvihlo důležitost důkladného zhodnocení výsledků „Analýzy příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona a návrhu souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti“. Uvítalo proto, že výsledky analýzy, včetně navrženého souboru opatření k přijetí, budou projednány Expertním fórem. V neposlední řadě Kolegium vzalo na vědomí, že příští zpráva pro Výbor ministrů musí obsahovat konkrétní opatření, která byla v relevantních oblastech přijata nebo plán jejich přijetí. Pro zlepšení pozice České republiky v řízení před Výborem ministrů je nezbytné, aby v té době již bylo dosaženo hmatatelného posunu v procesu diagnostiky a účinného rozlišení LMP od sociálního znevýhodnění, v odstraňování překážek k přístupu romských dětí k předškolnímu vzdělávání romských dětí, v procesu stabilizace pozic pomocných pedagogických pracovníků a zajištění jejich dostupnosti, v plánu zavedení sociálního pracovníka a pedagoga a v kontrole diskriminačního nastavování spádovosti.

V Praze dne 15. listopadu 2022